

کاهش عددی مهریه بدون حمایت‌های جایگزین، زنان را آسیب‌پذیرتر می‌کند

11 خرداد 1404

مهریه دیگر نه تنها تضمین‌کننده زندگی مشترک نیست؛ بلکه در برخی موارد، تهدیدی برای آن شده است

اگر تا سال‌های نه چندان دور، ازدواج و رفتن به خانه بخت‌آرزوی یک پسر و دختر جوان محسوب می‌شد امروز به آن به عنوان یک پروژه پیچیده و حتی پر از دردسر نگریسته می‌شود؛ به شکلی که بسیاری از جوانان عطای آن را به لقای آن بخشیده‌اند.

مسائل و مشکلاتی که چون موانعی بزرگ بر سر راه جوانان سبز شده‌اند متعدد هستند اما یکی از برجسته‌ترین مصادیق آنها، «مهریه» است؛ مفهومی که از «مهر» آمده، اما اغلب آن قدر تلخ و پُر تنش می‌شود که زندگی زناشویی را به بن‌بست می‌کشاند.

به گزارش ایسنا، طرح جدید مجلس در خصوص مهریه که براساس آن در صورت تصویب نهایی آن، سقف ضمانت اجرایی قانون برای تامین مهریه زنان از ۱۱۰ سکه بهار آزادی به ۱۴ عدد کاهش پیدا می‌کند و به جای زندانی کردن زوج، از پابند الکترونیک و سامانه‌های نظارتی استفاده خواهد شد و زندان به معنی اخص کلمه، از ضمانت اجراهای مهریه حذف می‌شود. این طرح بهانه‌ای شد با دکتر فهیمه نظری، پژوهشگر حوزه خانواده و مدیر گروه خانواده انجمن جامعه‌شناسی ایران درباره خانواده و چالش‌های مهریه گفت‌وگو کنیم.

دکتر نظری با بیان اینکه مهریه، به عنوان سنتی نیک و حسنه امروز به یک مسئله بغرنج در زندگی تبدیل شده است، گفت: مهریه در فرهنگ اسلامی و ایرانی، به‌عنوان هدیه‌ای از طرف مرد به زن، در راستای احترام به او و تعهد به زندگی مشترک در نظر گرفته شده است. اما در عمل، به‌ویژه در دهه‌های اخیر، مهریه از یک سنت نمادین، به چالشی حقوقی و حتی اقتصادی تبدیل شده است.

وی در توضیح بیشتر گفت: از یک‌سو در حالی که برخی از زنان از مهریه به‌عنوان پشتوانه‌ای برای امنیت خود بهره می‌گیرند، برخی دیگر مجبور به چشم‌پوشی از آن برای فرار از رابطه‌ای ناکارآمد می‌شوند. از سوی دیگر، مردان بسیاری نیز به‌دلیل ناتوانی در پرداخت مهریه‌های سنگین، با حکم زندان روبرو شده یا دارایی‌هایشان توقیف می‌شود.

مدیر گروه خانواده انجمن جامعه‌شناسی ایران با تاکید بر اینکه متأسفانه مهریه دیگر نه تنها تضمین‌کننده زندگی مشترک نیست؛ بلکه در برخی موارد، تهدیدی برای آن شده است، اضافه کرد: در سال‌های اخیر تلاش‌ها و اقداماتی در جهت و روند اصلاح قوانین مربوط به مهریه با هدف کاهش تنش‌های حقوقی و جلوگیری از زندانی شدن مردان آغاز شده اما این تلاش‌ها و اقدامات در اصل با

رضایت اکثریت قاطع زنان همراه نیست.

دکتر نظری با اشاره به طرح مجلس برای اصلاح قانون مهریه اظهار کرد: مهم‌ترین بخش این اصلاحات، مربوط به مصوبه‌ایست که براساس آن، مهریه تا سقف ۱۱۰ سکه تمام بهار آزادی مشمول اجرای مستقیم است و مازاد بر آن، تنها در صورت توانایی مالی مرد و اثبات دارایی قابل وصول خواهد بود. قانون جدید با محدود کردن امکان بازداشت مردان به دلیل ناتوانی در پرداخت مهریه، سعی کرده بار فشار حقوقی را کاهش دهد.

مدیر گروه خانواده انجمن جامعه شناسی ایران ادامه داد: قانون جدید مهریه این پرسش جدی را در فضای امروز جامعه به‌ویژه در میان زنان، مطرح کرده است: آیا این قانون نیازمند بازنگری است یا آن‌که تنها تلاشی برای پاک‌کردن صورت‌مسئله محسوب می‌شود؟

وی مهریه را مساله‌ای چند بعدی خواند و گفت: در نگاه نخست، این تغییرات گامی به‌سوی عدالت و حفظ کرامت انسانی مردان به‌نظر می‌رسد؛ اما در عمل، پیامدهای پیچیده‌ای به‌همراه داشته است از جمله تضعیف جایگاه حقوقی زن در ازدواج، افزایش اختلافات و پیچیدگی‌های حقوقی، تحریک نگاه معامله‌محور به ازدواج و کاهش یا تاخیر در تصمیم به ازدواج در میان جوانان.

دکتر نظری با تاکید بر لزوم اتخاذ سیاست‌های حمایتی جایگزین برای زنان گفت: اگرچه قانون در تلاش برای کاهش سوءاستفاده و تخفیف مجازات‌های افراطی است اما خلأ حمایت‌های جایگزین، زنان را آسیب‌پذیرتر می‌کند. بر این باورم که این قوانین، اگرچه در ظاهر از نابرابری جلوگیری می‌کند، در واقع حمایت قانونی از زنان را کاهش داده و آنها را در فرآیند طلاق یا خشونت خانگی، آسیب‌پذیرتر می‌کند. در واقع، قانون جدید نه عدالت جنسیتی ایجاد کرده، نه تضمین زندگی پایدار؛ بلکه نوعی سردرگمی حقوقی به بار می‌آورد و در آن هیچ‌یک از دو سوی رابطه احساس امنیت نمی‌کنند.

وی با اشاره به تحولات و پیشرفت زنان در دهه و سال‌های گذشته، گفت: زنان امروز در ایران دیگر همان زنان یک قرن پیش نیستند. آنها تحصیل‌کرده‌تر، آگاه‌تر و استقلال‌طلب‌تر شده‌اند و نظام قانونی و فرهنگی نباید با نگاهی سنت‌زده به آنها بنگرد. در سوی مقابل، مردان نیز در مشکلات اقتصادی، فرهنگی و روانی قرار دارند. از آنها انتظار می‌رود همچنان نان‌آور، مسئول و مدیر خانواده باشند، بی‌آنکه حمایت اقتصادی یا معنوی درخور دریافت کنند. این مشکلات باعث گسست گفت‌وگو، افزایش سوءظن و تضعیف اعتماد درون‌خانوادگی می‌شود و نتیجه چنین وضعیتی آنکه، آنچه امروز در خیابان و آمار می‌بینیم، تنها سطح ماجراست. بحران خانواده در لایه‌های عمیق‌تری در حال رخ دادن است.

مشاوره تلفنی

مرکز تخصصی مشاوره ازدواج و تحکیم خانواده

حال خوب

شماره: ۰۹۱۰۲۹۰۴۷۵۸

دکتر رویا درویش پیشه

ازدواج و زوج درمانی

شماره: ۰۹۱۰۲۹۰۴۷۵۸

سال تأسیس: ۱۳۹۲

مدیر گروه خانواده انجمن جامعه شناسی ایران و پژوهشگر حوزه خانواده معتقد است: خانواده اکنون با بحران هایی چون بی اعتمادی روزافزون میان زن و مرد، نگاه ابزاری به ازدواج به عنوان یک معامله حقوقی، افزایش روابط پنهانی یا ازدواج های ثبت نشده، تأخیر در فرزندآوری، کاهش جمعیت و در نتیجه، هشدارهای نگران کننده جمعیتی و ... روبروست. رخدادهایی که از نگاه قانونگذار و سیاستگذار عمداً یا سهواً مغفول مانده است.

وی تاکید کرد که جهت ارائه راه حل این بحران نباید مساله مهم ازدواج را تنزل داد و یا به آن ساده نگریست. متأسفانه یکی از این ساده سازی ها در ازدواج تبلیغات تلویزیونی، برپا کردن بنرها و تابلوهای تبلیغاتی در اتوبانها و خیابانهاست. در حالیکه ازدواج نیاز به هیچ یک از اینها ندارد، در حال حاضر ما نیاز به درک درست تحولات فرهنگی، اجتماعی و روانی جامعه داریم. نیاز است نگاه قانونگذار تغییر کرده و بازتعریفی دوباره از ازدواج ارائه کند. نیاز نیست بازگشت کور به گذشته داشته باشیم و نیاز هم نیست کورکورانه از غرب تقلید کنیم بلکه کفایت راه میانه ای را در پیش بگیریم.

این پژوهشگر در ادامه درباره راه حل های پیشنهادی خود توضیح داد: مهریه باید به ابزار حمایتی واقعی تبدیل شود، نه ابزاری برای تهدید یا تجارت، قانون باید نگاه عدالت محور به هر دو جنس داشته باشد و مجدداً بازنویسی شود؛ مشاوره و آموزش پیش از ازدواج، اجباری و کاربردی و واقعی اجرایی شود و حمایت های اقتصادی و تسهیلات برای ازدواج های پایدار نه ازدواج های آماری و نمایشی فراهم شود.

مدیر گروه خانواده انجمن جامعه شناسی ایران در پایان تاکید کرد: خانواده، نهاد بنیادین جامعه اگرچه در بحران است، اما هنوز قلب تپنده جامعه است. آینده ی ایران، در گرو نجات این قلب است؛ نه با ترمیم ظاهری، بلکه با جراحی عمیق و دقیق!!